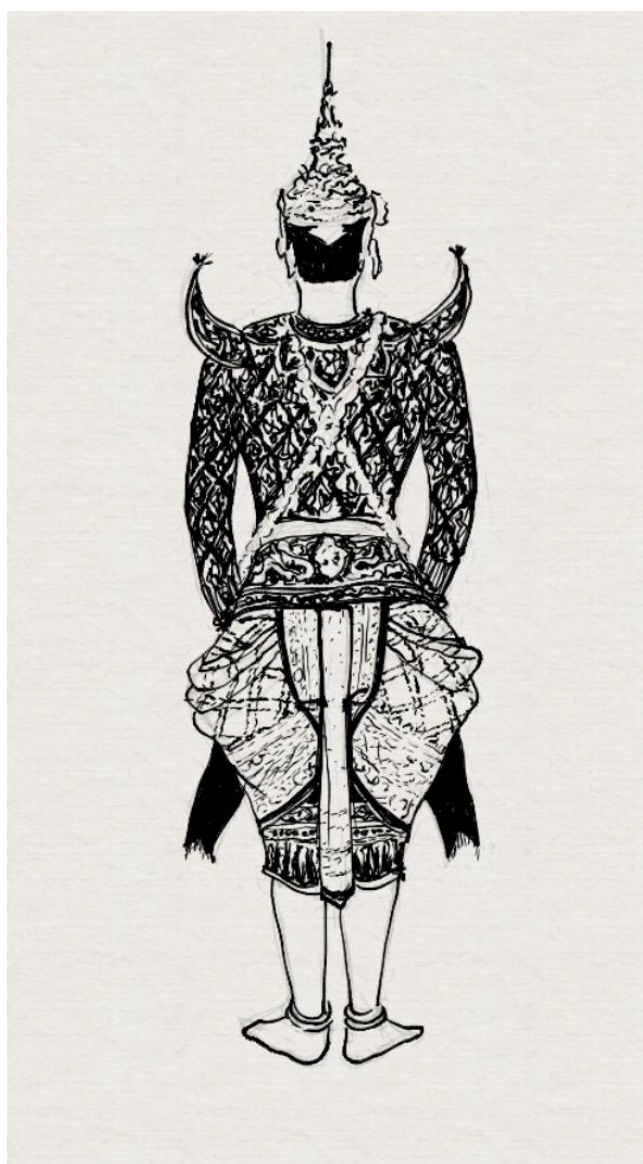

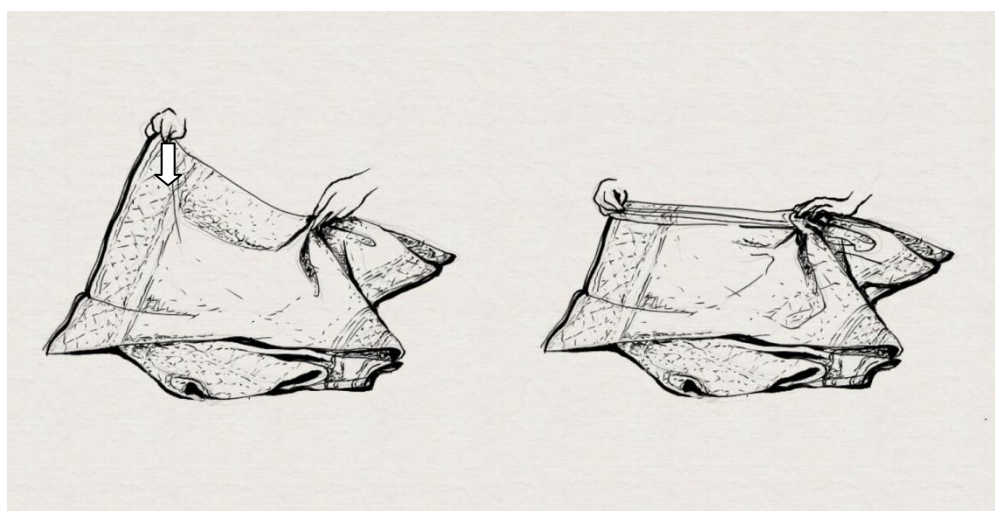
เทคนิคการนุ่งผ้าจีบโจงหางหงส์ของนางฉวีวรรณ ชั้นสำราญ

เทคนิคการนุ่งผ้าจีบโจงหางหงส์

เทคนิคการนุ่งผ้าที่เรียกว่า การนุ่งผ้าแบบ “จีบโจงหางหงส์” หรือ “ตีปีกจีบโจงหางหงส์” วิธีการนุ่งผ้าแบบนี้ใช้กับตัวละครที่เป็นตัวพระ มีฐานันดรศักดิ์สูง ผ้านุ่งที่ใช้ในการนุ่ง เรียกว่า ผ้ายก ซึ่งมีวิธีการ ดังนี้

การจีบผ้ายก

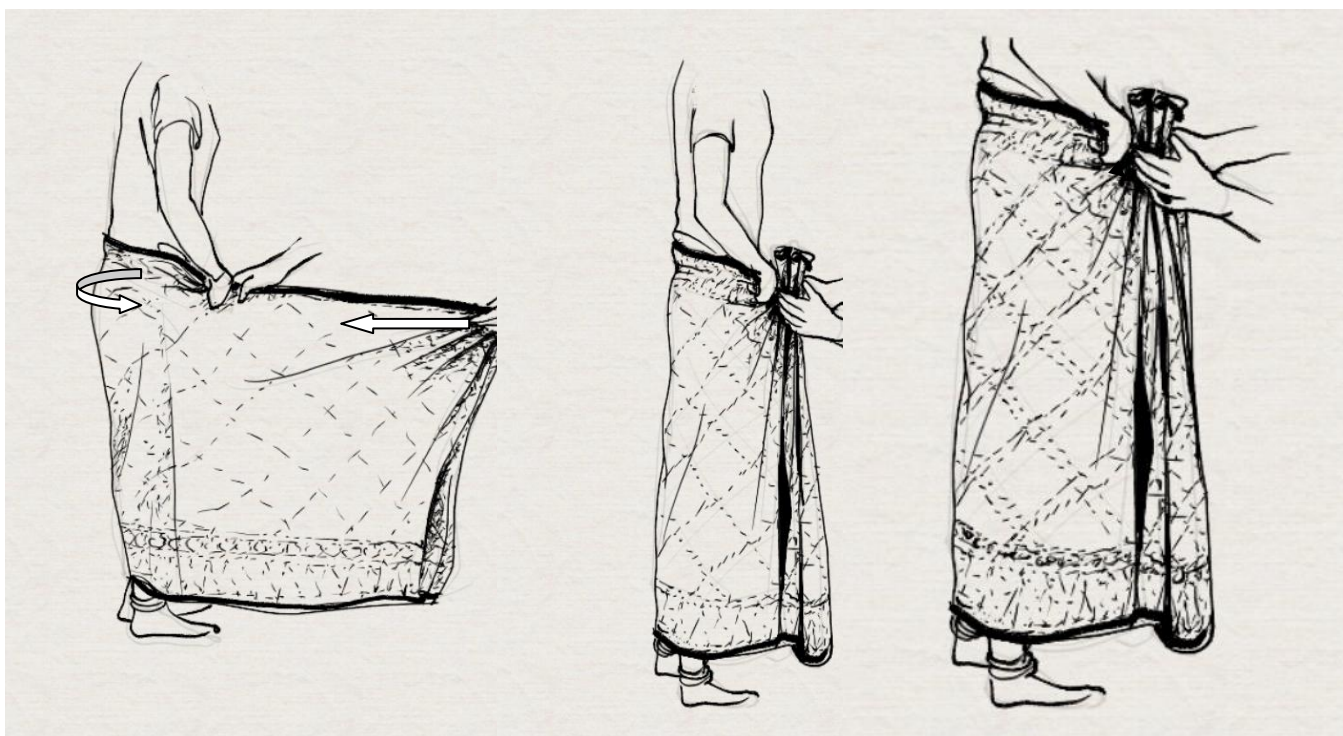
ภาพการจีบผ้าหางหงส์

วิธีจีบจีบผ้ายกให้เป็นหางหงส์

- ทบผ้าแบ่งครึ่งตามความยาว จีบชายผ้ายกทั้งด้านยาว และด้านขวางให้เสมอกัน
- พับเก็บริมผ้า(ด้านขวาง) เข้า 1 ทบ แล้วจีบจีบทบซ้อนสลับกัน ให้จีบกว้างประมาณ 1 นิ้วครึ่ง
- จีบจีบทบสลับ 6 จีบ กรีดรีดรอยจีบให้เสมอกัน เย็บตรงปลายจีบด้านล่าง โดยวัดจากด้านล่างปลายจีบขึ้นมาประมาณ 2 คืบ หรือ 15 นิ้ว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความยาวช่วงขาของผู้แสดง เย็บตรงหางหงส์ซ่อนเงื่อนไว้ด้านใน แล้วจัดแต่งให้เรียบร้อยก่อนม้วนเก็บสำหรับการนุ่งผ้าต่อไป

เทคนิคในขั้นตอนจีบผ้าขณะทีทบผ้าจีบต้องรีดผ้าด้วยการสอดนิ้วรีดจีบผ้าทีละจีบให้เสมอกันตลอดหน้าผ้า

การนุ่งผ้าจีบโจงหางหงส์

ภาพการจับผ้า ทบซ้อนเข้าหาตัวผู้แสดง

วิธีนุ่งผ้าจีบโจงหางหงส์ให้สวยงาม ทั้งผู้แต่ง และผู้แสดงต้องร่วมมือกัน โดยผู้แต่งจะให้ผู้แสดงนุ่ง ผ้ายกที่เตรียมจับจีบหางหงส์ไว้ และจับผ้าด้านที่จีบไว้ด้านบน แล้วผู้แต่งจับจีบผ้าทบซ้อนสลับกันเข้าหาตัวผู้แสดง ต่อจาก ที่จีบผ้าเตรียมไว้ ทบไปให้สุดผ้าจนแนบตัวผู้แสดง และผู้แสดงจะต้องช่วยจับผ้าที่จีบพับเข้ามาให้แน่น อยู่ระดับแนวช่วงหน้าท้องได้พอดี

เทคนิคขั้นตอนของการนุ่งผ้าต้องดึงชายผ้าที่โอบตัวผู้แสดงให้เรียบตึงจากเอวจนถึงปลายขา จับชายผ้าด้านบนให้เสมอกันแล้วจึงจับผ้าจีบทบในส่วนที่เหลือ

การจับจีบหลัง

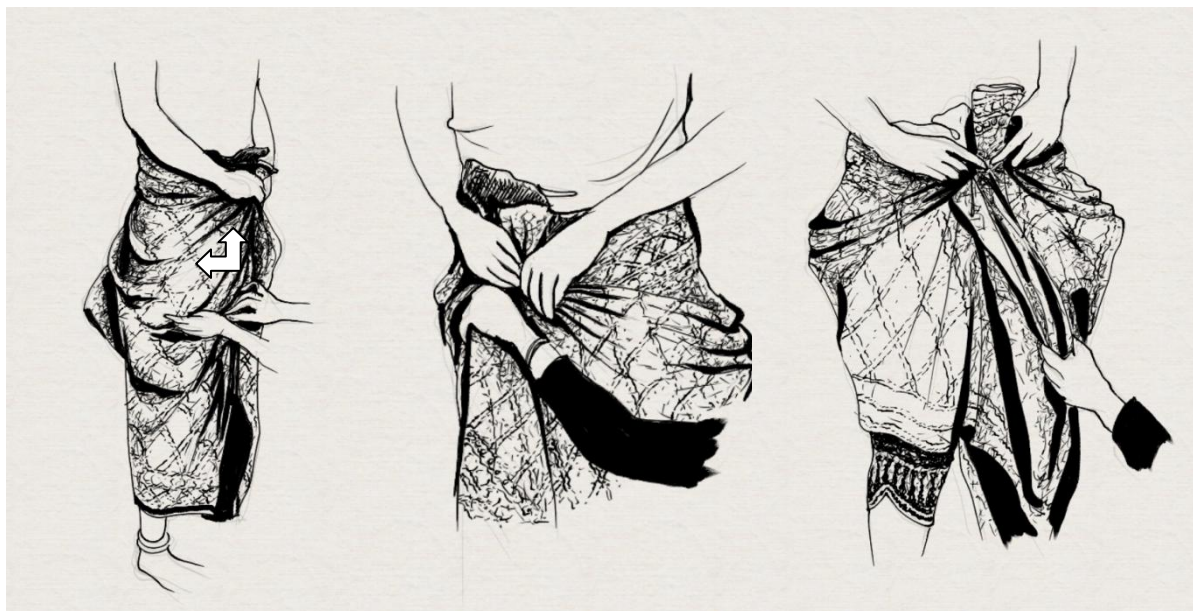

ภาพการจับจีบหลัง

การจับจีบหลัง ผู้แสดงยืนหันหลังเพื่อให้ผู้แต่งจับจีบด้านหลัง โดยยืนกางขาตึงเข่า ผู้แต่งจับจีบแรกจากชายผ้ายกด้านล่าง ให้มีความกว้างวัดจากชายผ้าขึ้นมาประมาณคืบกว่า ถ้าผู้แสดงรูปร่างสูงต้องจับจีบเพิ่มความกว้างขึ้นอีกเล็กน้อย ซึ่งผู้แต่งต้องมีความชำนาญในการคำนวณในการจับจีบให้ขนาดพอดีทั้ง 3 จีบ และจับซ้อนไล่เรียงระดับกันให้งดงาม แล้วเย็บตรึงไว้กึ่งกลางกันแนวสะโพกล่าง

เทคนิคการจับจีบหลังขณะทบจีบให้ใช้ฝ่ามือและนิ้ววัดระยะความหนาของทบผ้าแต่ละจีบและ
 รูดจีบให้เรียบทั้งสามทบจับจีบให้เสมอกันเป็นลำดับแต่ละจีบ

การจับจีบตีปีกจีบโจง

ภาพการจับจีบตีปีกผ้านุ่ง

วิธีการจับจีบตีปีกจีบโจง เป็นการจับจีบผ้าตามแนวจีบด้านหลังให้มาสัมพันธ์กับการจับจีบผ้าด้านหน้า
 เพื่อให้เกิดรอยจีบผ้าเรียงระดับกันตามแนวสะโพก อันมีผ้าพอกด้านในช่วยเสริมให้รอยจีบยกขึ้นอย่างเด่นชัด
 วิธีการโดย จับจีบแรกจากแนวจีบด้านใน อันเป็นแนวเดียวกับจีบที่ตรงไว้ด้านหลัง จับยกปลายจีบไล่จับตามแนว
 มาจนถึงจีบพับหางหงส์ด้านหน้า ปล่อยให้แนวจีบผ้าตกเป็นร่องข้างสะโพก แล้วหยิบยกจีบขึ้นอีกทีละจีบจนครบ
3 จีบ ทั้งสองข้าง

ต่อไปผู้แสดงหันหน้าเข้าหาผู้แต่ง ผู้แต่งจัดแต่งจีบตีปีกจีบโจงด้านหน้าให้เรียบร้อย แล้วช้อนเก็บปลาย
 จีบผ้าตีปีกส่วนเกิน มารวบไว้ที่ชายพกทั้ง **2** ข้าง ผู้แสดงต้องรวบจับปลายจีบผ้าตีปีกจีบโจง ทับผ้าส่วนเกินไว้
 ด้วยกัน

เทคนิคการจับจีบผ้านุ่ง จีบแรกจะต้องจับผ้าให้ลึกโดยดึงผ้าส่วนที่จีบทบหน้านางด้านในสุด
 ออกมาจับจีบให้ได้ความกว้างในการตีปีกผ้านุ่งโดยคำนึงถึงรูปร่างของผู้แสดง

วิธีการจับจีบโจงไปด้านหลัง

ภาพการจับผ้า จีบโจงตลบไปด้านหลัง ผูกรัด

และจัดแต่งจีบตีปีกจีบโจง

การจับผ้า จีบโจงตลบ
ไปด้านหลัง ผู้แต่งจับจีบผ้าทบ
ซ้อนด้านหน้าไล่ตามรอยพับให้

เรียบร้อย แล้วนำปลายผ้าที่ห้อยตลบจีบโจงไปด้านหลัง คาดทับด้วยผ้า
รัดเอวกันเลื่อนหลุดอ้อมมาด้านหน้า ทับผ้าที่จีบผ้าทบซ้อนด้านหน้าและ
ปลายจีบผ้าตีปีกตรงชายพก ผู้แสดงจับกดผ้ารัดเอวไว้ให้แน่น ผู้แต่งจะ
มัดคาดผ้าแล้วจัดแต่งแนวตีปีกเรียงระดับตามที่จับไว้ตรงสะโพกทั้ง 2 ข้าง โดยใช้นิ้วชี้ นิ้วกลาง และนิ้วนาง
สอดไว้ตามร่องจีบ เป็นการจัดแต่งจีบให้ระยะห่างระหว่างจีบทั้ง 3 จีบเท่ากัน และเด่นชัดสวยงาม จึงเรียก
วิธีการนุ่งผ้าแบบนี้ว่า “นุ่งผ้าตีปีกจีบโจง”

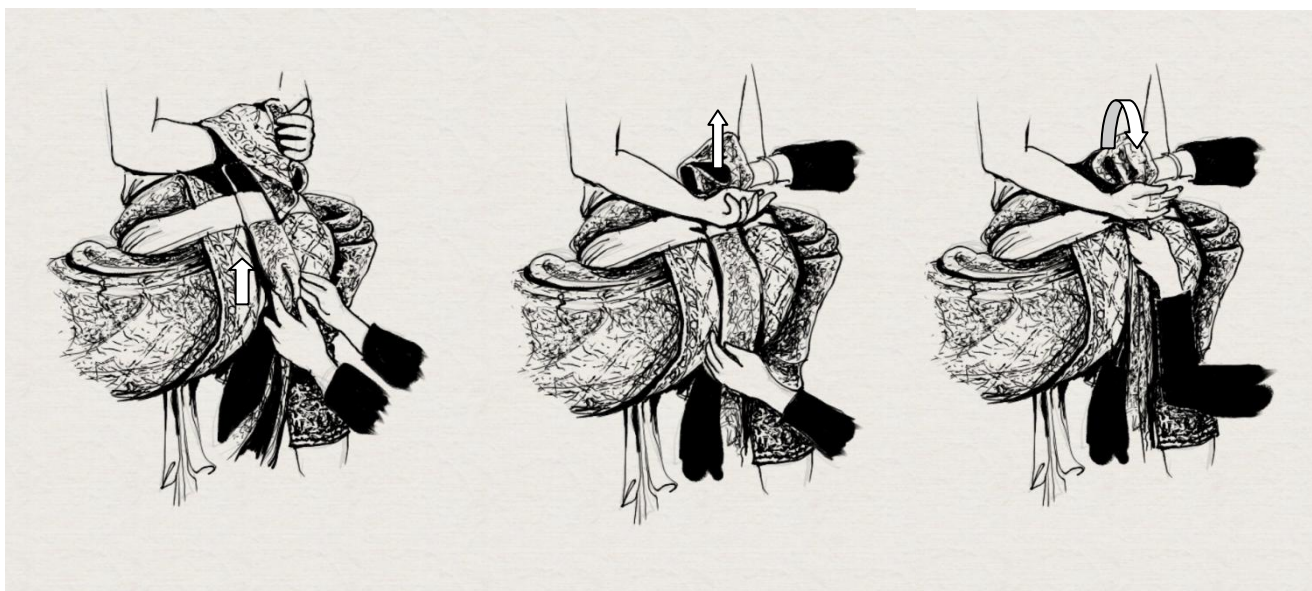
วิธีการปล่อยหางหงส์ ให้ผู้แสดงย่อเข้าตั้งเหลี่ยม ดันหลังให้ตรง ผู้แต่งจัดแต่งจีบผ้าทบซ้อนที่จีบโจง
ตลบมา ให้แนบกับเนินด้านหลังได้เอวเล็กน้อย โดยจะดูแนวเย็บตรึงจีบหางหงส์ให้อยู่ระดับแนวสะโพกกลาง
(บริเวณกันบก แนวทางที่ปล่อยจะได้สวยงาม ไม่ถูกรั้งเข้าได้กันที่เรียกว่า “จุกกัน”) ปล่อยชายผ้าจีบหางหงส์
ด้านหน้า ทิ้งชายห้อยตกลงมาเป็น “หางหงส์” ม้วนขอบริมผ้าเข้าด้านในใต้หว่างขา

วิธีการม้วนขอบริมผ้า ต้องม้วนรูศผ้าขึ้นให้แน่น และเก็บให้เรียบร้อย รวบปลายด้านบนไว้ร่วมกับผ้าที่ รวบไว้เดิม แล้วผูกมัดให้แน่น

เทคนิคการโจงผ้าต้องดึงชายผ้าล่างด้านหลังไปตึงเป่าแล้วจึงดึงจีบผ้าโจงขึ้นจากนั้นปล่อยหาง หงส์ ขณะม้วนจะต้องม้วนไปรูศผ้าไปโดยจับชายจีบหางหงส์ไม่ให้แตกและรูศผ้าที่ม้วนให้แน่นติดเป่า สนับเพลลา

วิธีการผูกมัดด้วยผ้ารัดเอว ต้องคลี่ผ้ารัดเอวแล้ววางแนบผ้าห่มจากเอวด้านหลัง อ้อมมาผูกมัดด้านหน้าได้ ผ้า ที่รวบไว้แต่แรก กดชายพกลงมาผูกมัดซ้ำอีกครั้ง ด้วยผ้าเส้นเดียวกัน (ถ้าไม่คลี่ผ้ารัดเอวออกจะทำให้ผู้แสดง เจ็บสะเอวเพราะผ้ารัดเอวจะรวมกันเป็นเส้นไม่แบนราบแนบผ้าห่ม)

การปล่อยจีบหางหงส์

ภาพการปล่อยจีบจัดแต่งหางหงส์

วิธีการจัดแต่งหางหงส์ด้านหลัง ต้องไล่จีบด้านหลังขึ้นให้เรียบร้อย การจัดแต่งที่ดีจะต้องไม่ให้จีบที่ทับ ซ้อน ด้านในแตกกลั่นออกมาจากแนวพับจีบแรก ส่วนปลายของหางหงส์ควรอยู่ในแนวเดียวกับครึ่งของลายเชิง สนับเพลลาที่สำคัญต้องดูแนวเย็บตรึงจีบหางหงส์ที่ปล่อยด้านหลังไม่ให้ถูกรั้งเข้าได้กัน หรือจุกกัน

เทคนิคการจับจีบหางหงส์ให้เนียนเรียบเสมอสวยงามขึ้นอยู่กับการรูศจีบแต่ละจีบตรงรอยเย็บ เพราะผ้าตรงนี้มักจะเป็นขม่อมเทคนิคคือการไล้รัดจีบผ้าที่ละจีบเก็บส่วนเกินของผ้าซ้อนไว้ในจีบแล้ว ค่อยๆ ไล่จีบรัดเรียบขึ้นไปด้านบนจนถึงขอบเอวโดยมีมือหนึ่งรวบจับจีบให้มันตึงปลายหางผ้ายกด้านบน

เหนือผ้าคาดให้กระชับจัดริมชายผ้านุ่งขนานกับจีบกลางเท่า ๆ กันทั้งด้านซ้ายและด้านขวาแต่งจีบให้เท่ากันขณะม้วนเก็บผ้าด้านหลังม้วนให้แน่นจนหมดผ้าตั้งรูดม้วนผ้าขึ้นด้านหลังบนชายพกผูกผ้าคาดเอาไว้แน่นแต่งหางที่ปล่อยให้มีจีบเหลือตรงปลายหาง

สรุปเทคนิคการนุ่งผ้าหางหงส์ของนางฉวีวรรณ ชื่นสำราญ

นางฉวีวรรณ ชื่นสำราญเป็นผู้ใฝ่รู้และเอาใจใส่ต่อผู้แสดงทุกคนจึงศึกษาหาวิธีแก้ไขข้อเสียเรื่องรูปร่างของผู้แสดงทุกคนให้แต่งกายยืนเครื่องใจนได้สวยงามเช่น ทำนวมอกให้ใส่เพื่อให้ดูมีกล้ามเนื้อหรือทำเสื่อเกาะเสริมให้ดูตัวใหญ่ขึ้น การเย็บเสื่อก่อนนุ่งผ้าสำหรับคนที่ช่วงตัวบนสั้น เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการแก้ไขสระระของแต่ละคนที่นางฉวีวรรณ ชื่นสำราญ ลองผิดลองถูก จนเกิดความชำนาญเป็นที่ติดใจและเป็นที่ยอมรับในฝีมือของผู้แสดงตัวพระหลายคนทั้งยังเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาการแต่งกายยืนเครื่องพระแบบของกรมศิลปากรให้กับรุ่นน้องในงานพัศตราภรณ์และเครื่องโรง สำนักการสังคีต กรมศิลปากร

